

RENDEMENTSVERBETERING OP HAVO SELECTIE-DREMPELS

TH. HOOGBERGEN

Een belangrijke stimulans tot wezenlijke vernieuwing op de school voor h.a.v.o. en tot verbetering van het rendement kan stellig uitgaan van een drastische wijziging op organisatorisch gebied. Twee jaar geleden bepleitte ik al de opheffing van de bevordering van 4 naar 5 h.a.v.o. en stelde, dat wij alle leerlingen, eenmaal geplaatst in 4 h.a.v.o., binnen twee jaar tot het eindexamen moesten toelaten, tenzij wij onvoldoende studieprestaties constateerden op grond van een slechte werkhouding.

Voor dit standpunt krijg ik nu uit een heel onverdachte hoek uiterst deskundige steun (A. D. de Groot Vijven en Zessen', Wolters - Groningen, *passim*)

Het lijkt mij noodzakelijk, dat wij de school voor h.a.v.o. (èn m.a.v.o. met een duidelijke geleding opnieuw structureren. Doen wij dit niet, dan kan er van vernieuwing moeilijk gesproken worden, het rendement zal niet verbeteren (zie eerste enquête h.a.v.o.) en over enkele jaren zitten wij precies in hetzelfde slop. Alle moeite zal tevergeefs zijn geweest, het onderwijsklimaat klaart niet op en het vele goede geld is om niet over de h.a.v.o.-balk gesmeten. Ik doe daarom het volgende — schematische — voorstel en werk dat later uit:

Structuur h.a.v.o.-school

I	100 leerlingen		
		Selectie-drempel A - 15 leerlingen	± 15%
II	} 85 leerlingen		
III		Selectie-drempel B - 8 leerlingen	± 10%
IV	} 77 leerlingen		
V		Selectie-drempel C - 8 leerlingen	± 10%
		Rendement: 69 (+ 8 na één jaar vertraging!)	77

Toelichting

Van de 85 gestarte tweede-klassers h.a.v.o. behalen zonder doubleren 69 leerlingen het eindexamen in de daarvoor gestelde tijd, dat is ruim 81%. De 15% leerlingen die selectie-drempel A (h.a.v.o.) niet halen, gaan naar m.a.v.o. of beroepsonderwijs. Van de 16 leerlingen, voor wie selectie-drempel B en/of 3 in eerste instantie onoverkomelijk blijkt, moet de helft nog in staat zijn met één jaar vertraging een eindexamen in de wacht te slepen. Dat zou betekenen dat 77 leerlingen

uiteindelijk slagen, van wie 8 met één jaar vertraging. Als we niet van plan zijn bij ons schoolbeleid deze of soortgelijke richtgetallen tot uitgangpunten te nemen, zullen wij er nooit in slagen het rendement op te voeren, het klimaat op school te verbeteren en het effect van deze nieuwe onderwijsvorm metterdaad te realiseren.

Wat is er voor nodig?

1. Opheffing van de bevordering van 2 naar 3 en van 4 naar 5. Dat is in feite een heel simpele zaak, omdat het een wijziging in de organisatorische structuur betekent. We gaan maar twee keer bevorderen: leerlingen staan dan voor het eindexamen.
2. Invoering van drie selectie-drempels. Gedeeltelijk zullen deze bestaan na 1 september 1968. Het eindexamen fungeert als selectie-drempel C; het eindexamen m.a.v.o. als selectie-drempel B; selectie-drempel A ontbreekt merkwaardigerwijs nog volstrekt!
3. De lerarenvergadering moet bij iedere selectie de verantwoordelijkheid voor twee jaar op zich nemen en de konsekventies. Zij zou eveneens de genoemde percentages van bevordering of afwijzing gezamenlijk als richtgetallen moeten aanvaarden en er naar handelen.
4. De leerlingen en hun ouders krijgen van dit beleid een duidelijke voorstelling en weten ook de konsekventies. Eén ervan kan niet krachtig genoeg worden ingescherpt. De eigen verantwoordelijkheid wordt vergroot: alléén diegenen krijgen een kans te doubleren, die gewerkt hebben; wie de zaak saboteert, zijn tijd verlummelt of in studiehouding ernstig tekortschiet, wordt bij onvoldoende prestaties op het einde van het schooljaar onherroepelijk verwijderd.

Wij hebben tenminste twee middelen in handen, op grond waarvan wij succes bij deze nieuwe structurering mogen verwachten:

- a. de studielessen (ook in de tweede en derde klas);
- b. de volledig-vrije keuze van het eindexamenpakket.

Ja, maar . . . . .!

1. Selectie-drempel A ontbreekt. Akkoord! Ik vind het eenvoudig verbijsterend, dat een zó wezenlijk punt als een objectief vastleggen van leerplan en eisen voor de brugklas onderscheiden naar v.w.o., h.a.v.o. en m.a.v.o. nog steeds niet is geschied. Is er zelfs wel een begin mee gemaakt? We praten al jaren over allerlei zaken als eindexamens en eindexamenreglementen.

Van objectieve studietoetsen, die de eerste selectie-drempel markeren, ontbreekt tot op heden ieder spoor. We trekken een gebouw op zonder fundament, we laten een schip te water zonder kiel en we jagen een mammoet de onderwijswoestijn in zonder poten!

Met het detailleren van een leerplan voor de brugklas, het geleden van de leerstof in drie of meer segmenten en het ontwerpen en ijken van objectieve studietoetsen zou bij een deugdelijke planning een half jaar gemoeid zijn. Van Van wie moet het initiatief tot deze hoogst belangrijke en wezenlijke aangelegenheid uitgaan?

Van de Staatssecretaris en van de Begeleidingscommissie van v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o. Zeer waarschijnlijk zal de begeleidingscommissie de Staatssecretaris hierop beleefd maar zeer dringend moeten attenderen. Eenmaal overtuigd van de beslissende betekenis van dit verzoek behoeft de Staatssecretaris slechts opdracht te geven... Spreek Heer, Uw dienaren luisteren.

Ja, maar ... 2

Selectie-drempel B (eindexamen m.a.v.o.) kan niet worden gelegd na h.a.v.o. III. Niet akkoord! Want:

Leerlingen in h.a.v.o. III zijn gepredestineerd het diploma h.a.v.o. te behalen, anders behoorden ze er niet te zitten. Niet alle leerlingen die een m.a.v.o.-IV diploma behalen, schuiven door naar h.a.v.o. IV. Deze premissen laten de conclusie toe, dat alle leerlingen in h.a.v.o. III in staat zijn het diploma m.a.v.o. IV op het einde van h.a.v.o. III te behalen.

Ja, maar ... 2a

Het kan toch niet, want h.a.v.o. en m.a.v.o. verschillen in karakter. Een objectie die ik al enkele keren hoorde. Mijn tegenstrevers schudden het wijze hoofd en mompelen bij die gelegenheid zeer voorzichtig en vooral nauw hoorbaar: „Hij raaskalt!” Eppure...

Het verschil in karakter tussen h.a.v.o. en m.a.v.o. bestaat niet. Beide schoolvormen zijn immers „algemeen voortgezet onderwijs”. Zij onderscheiden zich in „hoger” en „middelbaar” en dat is in de middenklassen een verschil in tempo: wat de een in 3 jaar doet, speelt de ander in 2 jaar klaar. Bewijs uit de praktijk: komt binnen met een u.l.o.-diploma (straks m.a.v.o.); $\pm 25\%$ leerlingen in de vierde klassen h.a.v.o. verbonden aan scholen voor v.h.m.o. penetreert glorieus eveneens met een u.l.o.-diploma (straks m.a.v.o.).

Selectie-drempel B bestaat dus (over een klein jaar!). Er moet alleen nog duchtig aan getimmerd worden:

- a. objectieve normeringen;
- b. invoering van meer schriftelijke eindexamens (o.a. voor geschiedenis, aardrijkskunde, biologie en economie)
- c. afschaffing van mondelinge eindexamens voor alle vakken waar een mondeling eindexamen, niet wezenlijk functioneert (dat betekent alléén mondeling eindexamen naast een schriftelijk voor Nederlands en de vreemde talen.)
- d. inpassing in de structuur van het h.a.v.o.

Ja, maar . . . 3

Selectie-drempel C bestaat nog niet!

Binnen een jaar bestaat deze in ieder geval wel (het is het eindexamen dat nog steeds niet precies is vastgelegd). Ook aan dat eindexamen h.a.v.o. dient nog heel wat gesleuteld te worden. Voorlopig geldt daarvoor hetzelfde wat ik over het eindexamen m.a.v.o. IV schreef.

Ja, maar . . . 4

Leraren durven de verantwoordelijkheid voor twee jaar niet aan. Zij willen de genoemde percentages zeker niet als richtgetallen aanvaarden en ernaar handelen. Ik weiger deze sombere constatering te geloven. Er zal stellig een meerderheid van scholen te vinden zijn, die het in ieder geval enkele jaren wil proberen. De praktijk op deze scholen zal in de toekomst naar mijn vaste overtuiging de juistheid van het nieuwe beleid aantonen.

Ja, maar . . . 5

Leerlingen en ouders dienen hun eigen verantwoordelijkheid te weten en zelfs zeer goed te weten. Wij helpen, wat we kunnen (studielessen in 2 en 3; volledig vrije keuze in 4 en 5). Wie desondanks zijn vrijheid niet aankan, wie na duidelijke waarschuwingen en een korte proeftijd de boel blijft saboteren, vliegt er onherroepelijk uit. Hij bederft de sfeer op het h.a.v.o., richt niets uit, is zichzelf en anderen tot last en verdient dus niet te blijven. (Overigens: hoe vaak komen dergelijke gevallen nu werkelijk voor?)

Samenvatting urgentie-programma h.a.v.o.

- I Invoering van drie uitgewerkte selectie-drempels met objectieve studietoetsen.
- II Richtgetallen voor rendement voor schoolleiding en leraren.

III Inscherping van verantwoordelijkheid bij leerlingen en hun ouders. Alleen bij aanvaarding van een dergelijk urgentie-programma acht ik succes verzekerd. Indien wij op de oude wijze doorwerken, kan gehele mislukking niet uitblijven.